

<p>o metus ja tallitus TALLINNAS. S. Brooksmägi nr. 8. Telefon nr. 158. (Sõjawäe keskaamast)</p> <p style="text-align: center;">□</p> <p>Tolmetaja kõnetunnid kella 12—1.</p>	<h1>SÕDUR</h1> <p>SÕJAASJANDUSE AJAKIRI. ILMUB ÜKS KORD NÄDALAS Sõjawägede staabi väljaandel.</p>	<p>Tellimise hind: 1 aasta peale 40 marka 1/2 „ „ 20 „ 1/4 „ „ 10 „</p> <p style="text-align: center;">□</p> <p>Kuulutuste ja teada- annete hind: Iga kor- pusrea eest 2 marka.</p>
Tellimisi ja kuulutusi võtavad vastu kõik wabariigi postiasutused ja era-raamatukauplused.		
№ 49.	Laupäeval. 4. detsembril 1920.	II. aastakäik.

Sisukord.

Ametlik osa:

1. Väljawõtted Sõjainistri päewa-
käskudest.
2. Väljawõtted käskudest Wabariigi
sõjawägedele.

Üleüldine osa:

1. Mõned tähtsamad väljawõtted sõja-
wäe majandusseadustest. (Karl Mitt.)
2. Sõjawäe waimlise tasawinna tõst-
misest. (Jüri Kirschbaum.)
3. Ludendorffi sõjamälestused.
4. 2. jalawäe polk.
5. Kuulutused.

Ametlik osa.

Wäljawõtted Sõjainistri päewakäskudest.

№. 1143.

Tallinnas, 24. novembril 1920.

Minu päewakäsus nr. 735 — 29. juunist s. a. amaldatud „Sõdurite kodude“ määruste põhjal käsen tähendub kodud osutada 1-s järjekorras Tallinnas ja Tartus. 2-s järjekorras, võimalust mööda, Narvas ja Valgas.

Kindralstaabi Kindral-Major **Larka.**

Sõjainistri eest.

№. 1144.

Tallinnas, 24. novembril 1920.

21. novembril, 1. diviisi 2. aastapäewa puhul Narvas oll. s., waatafin mina seal asuwaid sõjawäe

afutusi ja wäeosasid; igal pool walitseb täiesti eestujulid lored, mis ainult diviisi ülema suure energia tõttu on wõidud saavutada.

Loen oma moraalliliseks kohuseks 1. diviisi ülemale, kindral-majoor **Tõnisson'**ile, tänu avaldada Wabariigi kasuks töötamise eest.

Mõndasamuti tänan mina ajutuste ja wäeosade ülemaid ja kõiki teisi sõjawälasi, kes kaasa aitafid niisuguse torra-loomiseks.

Sõjainister **Piip.**

№. 1145.

Tallinnas, 25. novembril 1920.

§ 1. Riigen awada Sõjawäe Terwisihoiu Walitjuse ülema korraldusel Tallinnas Sõjawäe arstide täiendamad teaduslised kursused.

Kursuste kestmus saab olema kuus nädalat. Lektoritele palka maksta minu päewakäsus nr. 1082 § 2, 31. oktoobrist s. a., Sõjakooli lektoritele ettenähtud normide järele.

§ 2. Sõjawäe arstide teaduslistel kursustel luban lektoriteks määrata:

1) Sõjawäe kirurg-konsultant professor **Boege-Manteuffel** — kirurgia.

2) Koplil sõjawäe haigemoja konsultant professor **Wahl** — urologia ja syphtilis.

3) Professor **Bunsepp** — närwihaigused ja närwi-kirurgia.

4) Professor **Dstrogorsky** — laste haigused.

5) Professor **Poppen** — filmahaigused.

6) Doktor **Raeger** — Röntgenoloogia ja ortopeedia.

7) Doktor **Zitowitsch** — bakterioloogia.

8) Doktor **Olchin** — kõrwa-, nina- ja kurguhaigused.

№. 1147.

Tallinnas, 25. novembril 1920.

Käsen 1-st detsembrist s. a. sõjawälasi järgmise torra järele puhusele lasta:

1) ohwitseri, ametnikka ja arstisi ja üleoajateenijaid sõburisi luban ülsiku wäeosaj ülemaie aranamise järele

pühkusele lasta aastri jooksul kuni ühe kuuni, tingimisel, et nende pühkusele lastmisega teenistuse huvid selle all ei kannataks;

2.) ajateenijaid sõdurisi: rea väeosadest (põlvudest, suurtükiväe divisjonidest, pataljonidest, laevadeli) mitte rohkem kui 5%, kõigist teistest väeosadest ja asutustest mitte rohkem kui 2% üleüldisest ajateenijate sõdurite armust. Pühkuse aeg ei tohi üle 14 päeva kesta. Pühkusele lastmist otjustab ühikute väeosa ülemate ja ülemate ülemus.

1-si detsembrist arvates käsen maksusetaaks lugeda minu päevatajub 10. juunist s. a. nr. 640 ja 30. augustist s. a. nr. 861 ja Sõjavägede Ülemjuhataja päevatajuba 16. juulist 1919 nr. 367.

Kindralstaabi Kindral-Major **Larka**,
Sõjaministri eest.

Wäljawõtted käsklusest Wabariigi Sõjavägede üle.

№ 1161.

Tallinnas, 24. novembril 1920.

§ 1. 1. Piiriküti pataljonist leitnant Aleksander Kaudsepp ülendatse alamkapteni, wanusega 20-ist aprillist 1920.

§ 2. Allpool tähendub Riisapolgu ohwitserid ülendatse järgmistesse auastetesse:

Alamleitnant leitnandiks:

Artur Niemenen, wanusega 1-ist jaanuarist 1920.

Lipnitud — alamleitnantideks:

Paul Wendt, wanusega 23-ist juulist 1919.

Friedrich Sibul, „ 1-ist maist 1920.

Kur: Hansenjäger, „ 1-ist maist 1920.

Nikolai Semjonow, „ 1-ist maist 1920.

№ 1162.

Tallinnas, 24. novembril 1920.

§ 1. 1. Sõjaväe hobuste tegumara ja Riisareti veterinar-kooliweisker Eduard Maa si nimetasse ümber veterinar-lipnituks, wanusega 29-ist detsembrist 1919.

§ 2. 2. Wälja Suurtükiväe divisjonist veterinar-kooliweisker August Laurisson nimetasse ümber veterinar-lipnituks, wanusega 14-ist märtsist 1920.

Kindralstaabi Kindral-Major **Larka**.

Sõjaministri eest.

Üleüldine osa.

Mõned tähtsamad väljawõtted Sõjaväe majandusseadustest.

Karl Mitt.

Pole wist veel keegi ununenud, mis sugustes üliarastetes majanduslikes oludes meie wabadusõda

a'gafime. Meid minutid mäletawad kõige rohkem need, kes seda tegelikut läbi elasid.

Eügis — wihmane ja porine. Peaaegu poolpa'jalt tuli waenlasele wasiu minna, tarwilikkudest sõjariistadest rääkimata, neid ei olnudki, — tuli fiit ja sealt otsida.

See oli alguses. Nii paranes warsti. Tektis warustus, tektis kui maa alt, aegamööda rohkenes.

Selle warustuse arwestamisega ja üleüldse majanduse alal asjaajamisega polnud asi palju parem. Puudusid täielikud juhtnõbrid ja raamatute wormid. Wäeosad ja osutused olawid raamatud waba wormi järele, nii kuidas keegi mõistis.

Arwestamises tektis mitmetesidus. Oli käst: „Räia endiste Wene sõjawäe seaduste järele“ — ja teist teed sel ajal ei olnudki.

Kuid — mis kõige tähtsam — need seaduseraamatud puudusid ja puuduwad suuremalt jaolt praegu. Minult mõnes näeosas eht asutuses wõib mõne ühiku sõjawäe seadust kogu r amatu leida, terwest seaduste kogust rääkimata. Muu seas peab iga ühiku wäeosa k uselis olema: a) misse sõj wäe seaduste kog dig ümber suurem määral muudatustega ja täiendustega ja b) kõik sõjawäe määrustatud ja ametlikud juhtnõbrid selle sõjariistade liigi alal, tuhu wäeosa tuulub.

See seisutord raskendab tuntawalt sõjawäe majanduse asjaajamist, isegi wähest wäärnähufi tilit des. Pealegi ei ole ju kõik praegu majandusjaoskondades teeniwad ametitnud enne Wene sõjawäes majanduse alal teeninud ja selle tõttu Wene sõjawäe majandusseadustega tutwuneda saanud.

Kõrwaltwaataja eht järeldab, nagu malitseks selle tõttu meie sõjawäe majandusasjaajamises ja arwestamises korras. Ei, koguni waetupidi. Ja oise i neštama peab, et kord wäliseb, kui tähelepanna neid raskusi, lahinguid, edasi liikumisi, mis meie sõjawägi mah dusõj as läbi tegema on pidanud. Pealegi rewideerib järjekindlalt majandusjaoskondade arwestamist iga tuu 4 päewal sellekohane komisjon, rewideerimise tag järgedest ülemusele ett. lades. Sarnaseid wäärnähufi, mis iswiilafutuste arwestamises ja asjaajamises alatihti ettetulewad, sõjawäes ei tunta.

Nagu teada, idõtab meie sõjawäe seaduste wäljaandmise asjus energi is. It sellekohane komisjon. Millal lõpetab ta oma töö, ei ole mul teada, kuid arwan, et wist mitte nii käh'u, sest terwest sõj wäe seaduste kogu, määrustikta ja juhtkirju meie wälkeriigi sõjawäele kohaselt ümberidõ ada — nõuab pikemat aega, pealegi on see töö raske. Sellepärast siis käst: „Räia endiste Wene sõjawäe seaduste järele“, — muidugi wäljaarwatud muudatused, mis meil tehtud ja tehakse.

Toon järgmistes numbrites mõned tähtsamad wäljawõtted endistest Wene sõjawäe majandusseadustest, mis meil mofawad, et wähegi abiks olla nende küsimuste lahendam sel, mis meie sõjawäe osades ja asutustes sellekohaste majandusseaduse raamatute puudusel tekiwad.

(Järgneb.)

Sõjawäe waimlise tasapiinna tõstmisest.

Jüri Kirschbaum.

Da nii wõnigi kord kirjutatud ja õige palju räägitud, et sõduritele sõjawäelise hariduse tõrwal

ka üleüldisharidusliik õppust tuleb anda ja neile oma erialal täiendamiseks võimalusi luua. Kas siin just palju ära on tehtud, ei tea ütelda. Puuduvad ju meil igasugused õpetavad, mis selles asjas juhindoriks mõttsid olla. Siinuti kuuleme ametlikultest allikatest, kui ka ajakirjanduse kaudu, et inimeste wahesuse tõttu waeolad noewalt wahiteenistuse nruheid suudamad täita ja isegi hädal semaks sõjawäeliseks õppuseks aega wähe üle aab. Palju siin sõjawäe üleüldishariduslike pinna tõstmiseks võimalusi jääb, on enim kui küsitaw. Siiski leidub waeolaid, kus oma jõul küsimust l hendatakse, kus sõjaliste ainete kohta finitud õpetamad ja kus ka üleüldisharidusliik õpetajaid nõudab tunniplaanis teida mõime. Olene isegi lugenud, et mõnedes kohtades sõdurite koolidega kuseid on tehtud. Kuid seda küite kuuleme ainult sõdurite kohta. Damiiseridest ja ametniktudest minnasse selles mõttes harilitult täna waitides mööda. Kas on eht meie sõjawäe waimline tuum iseenesest juba nii kõrgesti haritud, et siin täiendamist, ed siharimist enam tarwisli pole? Woi on eht meie ohwitserid ja ametnikud nii tühised, et neid enam misti asi ei hmita? Lig palju on meie ohwteride kui ka ametniktude peale trwa loobunud, keelt pelsitud, armustatud ja isegi hurjutatud. Teiseks on meie elulutseliste sõjawäelaste korpus ka liig noor, noor just oma kofuseare poolest, et siin keegi ed siharimise ja hariduse täiendamise tarwidult eitada a õits. Teise oletuse peale oga wastab meie igapäewone elu. Nii nägin Tallinnas uulitsal oma head tuttawat leitnant R, raamatud kaenl s. — „Mis teed, kuidas elad?“ — „Siin teen ja käin tehnikumis“. — Kuidas see n dimalid? — „Siin labati, oga nii, et nende tündide eest, mis tehnikumis ära olen, palk maha arwatakse.“ — „Kas iõõ hite iseb?“ — „Ets mina itka — tahad õppida, siis peud ka iõõga fir suama“. Teine juhuk. R pien M, kts kõige p rematist ohwitseridest, lahtub teenistusest ja jumolaga jätmisel näeb, et mehel, kalle wahwust suur osa E sti sõjameest tunneb, peidetud pisarad filmis. Mis? Peab õbluma, sest ohwitser ei saa oma haridust jatzkata. Rahwugused on meie sõjawäe jahiide hariduse täiendamise mõimalused. Ü üldse on meie ohwitserkonna haridus küsimus nõhama ti nagu midagi tõrwa tist, tähtsusetu, mida palju arwatakse et meil nõ ta. Tõsi — ohwitseride ja ametniktude hariduse täiendamine on nende eraasi ja ma ei mõtlegi sel allal mingisugust sundusliik määrust promtseerima hatata. Kuid arwan küll mitte üleliigseks awalikult ütelda, et meie kodumoa kaitset seda kindlaks tuleb pidada, mida paremini selle teostajad wälja on arenenud on, mida is teadwam iga kaitsewäelane, ühe sõnaga, mida kõrgem meie sõjawäe üleüldisharidusline tasapind.

Ei wõi aga sõjawäe hariduse tõstmisest tõsistelt jutugi olla, kui tema juhtidel enese edasiharimise, täiendamise mõimalused puuduvad.

Ohwitser on sõduri juht waenuwälsjal, ohwitseri peal lasub tema noorema wenna sõduri sõjaline wäljaarendamine: ainult ohwitser wõib tema üleüldisharidusliik tasapinda tõsta ja teo waimliselt kaswatada. Selleks on oga tarwis, et sel ohwitseril ise waimlised huwid ei puuduks, et tema üleüldine haridus mõimalikult täielik oleks ja selleks on ohwitseride eneseharimine tingimata tarwilik. Wõin wist küll nagu tõeasja ette tuua, et nendest ohwitseridest, kelle üleüldine haridus lõp tatud, märtsa suurem protient sõjateenistusesse edasi on jäänud, kui nendest, kellel tool alles pooleli. Mis? Sõjateenistus praegusel kujul ei lasse edasiõppimise peale palju mõitelda. Aga paljud teeniks heameelega edasi, kui siin

enesetäienduse mõimalusi oleks. Igatahes kaotab meie rahwawägi nende ohwteride lahkimisega palju. See on eluõnimsam, iõõl im element, need on inimesed, kes ka teistele oma waimuwarast suudatid anda, ja meie sõduritele on niisuguseid juhte hädasti tarwis.

W nemaal on meil kõige lähemal. Temaga olime, olgugi wastu oma tahtmist, wägi ligidalt seotud. Seelt on suurem osa meie s ltskonn si oma mõtlemisemisi, ilmawaated jne. pärinud. Endisel Wenemaal, kus walitres bürokraatism, waadati sõjawäe kui eraldi kasti peale ja harilik hariline, seitskonna tegelane ja ja ka liht elanit pidas sõjawäge mitt tarwiliks rahwa rõhumiie apparadiks ja ohwitseri ei enim egi wähem kui parasuiks. M ile kui wäiterahwale, k s Suur-Wenest alati rõhutatud oli, oli selle sõj wägi wõerus ja tema esitajad lihtsalt wastatud. U d ja ofad on muutunud, kuid püsimine on jäänud weneegne rühooloogia. Digugi, et sõnades meie rahwawäge ühes tatalse ja wahetewahel ka tema ohwitseridele ni ütelda mett mola peale määratakse, on teg latus elus seltskonna ülespidamine sõjawäe, kui ka tema ülitute esitajate wastu dieti nähe endisest muutunud, mida ka niisugusest wastu tuleb mõita. Ohwitseri wastu ollakse niimõrd wiisakas, et . . . Igatpool tunneb külmus ja lastakse s gelt wä ja poista, et „sõjajal olite tublid poistid, kuid nüüd olete iõõsti üleüligsed.“ Siigi nii kaug le on mindud, et terweid wä plaid kas wõi lageda uema illa w lmis illatse iõmo, kui oga küllalooli endistest ruumidest ainult mõisamajasie üle saaks wiita. Kuhu on jäänud seltskonna kaas bi sõj wäe edasiharimise? Palju oleie kuulnud üh skondlistist toetustest kuluuritõõde korraldamiseks sõjawäelaste keskel jne. Sõdurite koolidest jeltskonna algatusel ei maha rääkidugi. Aga ometi on meie praegused sõdurid ead, kus inimene alles kujunemas, poisti esest mebelts wõrfusmas ja kus tema hing igalugusele teadusele nii wastus mõitlik. Si mis on seltskonna ohwitseritele pakkunud? Siwar ohwitseride Rogu loomine, kelle pealiskandets kull ja ohwitseride waimlise r s pinna tõimine, oli õhiletus. Ma wõerud. R hite pole ka ruf to eriti sõjamm steetum juu ja ja ar wunud teho. Ed as koolid ja diwiiside juures korraldatud „Rõõd tom nberide kufufi“ ei wõi ju ometi arwesse wõtia. Siin wäljaorwata ühes diwinis (kol nnd mas) alles ellus kufutud „Sõjateaduste Arendajate Ühingu“, mille esmärl ka puhtsõjaline, ei ole sel alal itegi kawatjustest midagi kuulda. Aga teha oleks ju dieti palju.

Igatahes oli Wene wäes wähemalt ohwteride edasiharimise mõimalused lähedamal Rõnelemata igasugustest erikursustest, mis tähtsat osa üleüldise hariduse täiendamises mängsid, oli sel palju mõimalusi ka omal ettewõitel ennast täiendada ja sellele tuldi laialt wastu.

Rahitlemota peame ka meie oma sõjawäe waimlise arenemise pãrasi kõigepealt ohwitseridele enesetäiendamise mõimalused andma. Keel rohtem — peame neid waimlisele tööle ergutama, et nad ka meie rahwawäge waimliselt kaswatada ja arenada suudatid. Jah, minu arwates peame just ohwitseridest algama. Kui sõjawäe tuum waimliselt tugew, küps on, siis tõmbab ta terwe sõjawäe enesega kaasa. On ju iga ohwitseri oma huwi, et tema sõdurid wõialikult wäljaarenenud oleksid, sest nendega tuleb tal kord lahingusse minna. Siin tehtud iõõ iõõrele õfustatasse tema mõime üle. Sellest oleneb edasiõudmine teenistuses ja karjäär.

Ohwitseride korpuse waimlisets tõhmiets nõen mina lahte teed: Esitets: — Tingimiste ja mõimaluste

loomine, et rohkem väljarenenud, edasipüüdjad ohvitserid teenistusest mitte ei lahtuks, ja et need, kes juba lahtunud, teenistusesse tagasi astuks. Praegune sorteerimine ei ole mitte ohvitseride korpuse kui niisuguse töstimine, vaid ainult selle vähetõlvulitust elementidist puhastamine. Sest lahtuma sunnitakse mittekohaseid ja teenima jäävad suures enamuses isegi paremal korral illa ainult kestmised, kuna kõige soovitavamale osale praegused sõjaväes teenimise tingimised nende edasipüüdmisele ülesamata talistusi teevad. Teisels: — Praegu teenistuses olematele ohvitseridele edasipüüdmise ja vaimlise täiendamise võimaluse loomine. Nende kahe eesmärgi kättesaamiseks on ühised eeltingimised. Ma ei taha siin rääkida materiaalse seisutorra töstmise tarvidusest, sest ig ühele on selg, et praegu 35 margaga korterit ja 65 margaga tütet ei saa. Samuti oleks ju meeletus nõuda, et ohvitser peab elama „korter-toas“, mis talle naturaals omavalisuse poolt wähest määratalse. Ohvitser on elukutseline sõjaväelane ja järelikult niisuguses eas, kus suurem osa juba abielus on eht abielu ostumas. Need on igatahes abielu inimesele mõimatud tingimised, mis kohe muuta tulevad. Kuid palju tähtsam sõjaväelase kutses valijate seisutahalt on tulewiku kindlustamine. See on walus koht, mis lahjuks selguamata. Siin on ohvitseri väljawaated kõige tumedamad. Kui kaua kui siin kindlustusi ei ole antud, osib inimele kohta, teenistust, kus ta oma wanaduse päewil mitte nälgia ei jää. Kui aateline meie ohvitser ka ei oleks, teab ta selgasti, et ainult aared teda siis ei toida, kui ta wanaduse wõi mõne õn etuse tõttu terwisest sõjateenistusest kõlbmatuks muutub. Ja meie ohvitserid ei ole mitte endised Saksa wõi Wene kaardiwäe ohvitserid, selle kapitalid neile teenistust ainult mündri pärast võimaldabid. Meile ei ole ka niisuguseid ohvitseri tarwis. Meie tarwitame aatelisti tödmehti, kes riigi heaks tööl, riigi eest wäljas, ja nende teenistust, kui ka tulewiku peab riik kindlustama. Ka teadmatust, millal siin teenistust riik enam ei tarwita, õigemine — teadmine, et igapäew mõidatse sulle ütelda: „Täname teid ühe eest, kuid Teie ülespidamine käib riigil üle jõu“ jne. — on ohvitseri elukuse walijatele tõsiselt kollits. Ka selle küsimuse peale onwad paljud kindlat wastust. Need on kindlustused, mis ohvitseride korpuse olemasolemise ja selle wäärtuse töstmise nurgatõuks, algtingimiseks tulewad panna. Waimlise tasakaalu loomiseks on tarwis: a)erialal: 1) kindlustada kõrgema sõjaväelise hariduse võimalused, 2) teostada võimalikult rutemini ohvitseride wäljwäele komandeerimise lubadused, 3) teha ohvitseridele kättesaadawaks wäljamaa sõjakirjanduse tooted, 4) suurendada sõjaerikirjandust Eesti keeles ja 5) wabastada ohvitserid igasugustest kõrwalistest kohustustest: mojonduksilised asjad, komisjonid jne. ning võimaldada nendele täie jõuga oma otjekoheste kohuste täitmisele — sõdurite õpetamisele ja enesetäiendamisele — ajumist; b) üldisõhariduslikes midtes: 1) võimaldada soowijatele pooleli jäänud hariduse lõpetamist, selleks olalist teenistusest wabastamist (teenistuse tingimiste tergendamist ja tarbekorral ka komandeerimist), ütlemis kuni 2 kuuni lubades, kui ka sõjaminiisteeriumi ja wastawate õpetuste wõhel sellekohaseid kottuleppeid luues, 2) võimaldada soowijatele oma haridust täiendada, wähemalt suuremates garantsioonides sõjaminiisteeriumi kullul wastawaid kursusi organiseerides, 3) korraldada perioodilisi loenguid ja 4) elule kutsuda ohvitseride huigis teaduslikke ringisid jne.

Kõik need on meil hädasti tarwilikud korraldused, mida Sõjaminiisteerium, ohvitseride kogud ja wäeosade ülemad ühisel jõul ja käsitäes täies läbi wiima peawad ja ka läbi wiia suudawad. Üllit jõud on siin wõimetu, kuid Sõjaminiisterlum awagu võimalused, näidaku sihid, ja koha peal asutatse tööle. Saawad niimoodi tublitmad jõud ohwitserkonnale alal hõitud, saab meie ohwitseride korous waimlisele tööle pandud, siis latneb see loomulikult ka sõdurite peale, ja siis siis suudame midagi sõjaväe waimlise tasapinna töstmiseks ära teha. Siis saab ka ohvitseri ja sõduri wahetorras see wõeras toon, mis rahuoludes, kus sõdur ohwitserist nagu ieenestest kaugemale nihkub, wägitse maad kipub wõtma. Kõik talistused tulewad korraldada, et meie sõjawägi võimalikult lähemale saaks aatelistele rahwawäele.

Judendorffi sõjamälestused.

Järg.

Saksa, Würtembergi ja Badeni ajakirjanduse seisuford oli lahkimine, kuid kõik püüdis meiga käsitäes töstada. Baieri ajakirjandus kaldus ifka enam ja enam oma eritedele.

Et ajakirjandusel ühist eistust polnud, siis oli temaga läbikäimine palju rassem. Tema korraldus oli niisama segane, nagu wastaw korraldus riigi ametikohtades. Meie ees seisis „ajakirjanduse komitee“, mis Berliini ajakirjanduse eistjait moodustatud, Saksa leheträkkijate ühing ja Saksa ajakirjanduse ülestikline liit. Ka need organisatsioonid ei seisnud eneste wahel kokkukõlis. Meile kõlas wastu hüüe: „Siin toimetaja, siin kirjastaja“ ja weel palju müüd, mis lahkiminekut tõendas. Mul oli sellest kahju, sest ta tegi meie awaliku arwamise wõimsa kokkuliitmise wõimatuks. Ifka olin ma ajakirjanduse mõju wäga suureks pidanud, aga mitte ainult pealinnade, waid ka prowintside oma.

Alati wõtsin ma heameelega ajakirjanduse asemikke wastu, kui mul selleks aga aega j. itus.

Ülema wäejuhatuses läbikäimine lehtedega sündis sõja ajakirjanduse-ameti kaudu. See oli 1915. a. oktoobris mitmesugustest sõjalgul asepeastaabi juures tekkinud osakondest moodustatud ja tema ülesandeks oli siise ja wäljamaa lehti läbiwaadata ning tsensuuriga tegemist teha. 1917. a. tuli sellele lisaks isamaaliku õpetusandmise organisatsioon.

Sõja ajakirjanduse-ametiga ühenduses seismiseks olid siin riigi ja Preisi tähtsamate tsiwilametikohtade sideorganid asutatud, tema kõrwal seisis merestaabi ajakirjanduse osakond. Sõja ajakirjanduse-amet seisis nende asutustega alati lähedas ühenduses.

Saksa ajakirjanduse wastu ei tarwitanud sõja ajakirjanduse-amet antud juhtnõrude tõttu kunagi poliitilist mõju. Kõik wastupidised finnitused on wale nagu ka see wale on, et ta ülema wäejuhatuses eripoliitikat ajanud.

Sõja ajakirjanduse-ameti filmapaistew seisukoht põhjenes tema kindlas korralduses ja kaastõolistes ning igasuguse riigiorganisatsiooni puudumises. Seda tundis ka ajakirjandus. Tema rahulolematust pöörus aga wähem sõja ajakirjanduse-ameti kui mitmesuguste teiste ametlikkude ajakirjanduse-ametite wastu, millel kindel korraldus ja juhatus puudus.

Kiigipäewal sagedasti kuuldawale toodud põhjendamata etteheited sõja ajakirjanduse-ametile seletuwad ainult tema tööpõllu mittetundmisest. Nad näitawad ainult, kui wõimata oli ülemal wäejuhatusel olewate abinõudega meie sõjawõimet tõsta. Sõja ajakirjanduseamet oli asutatud, aga tema üle wõidi eitawalt otsustada, kuid ei mindud põhjani ja ei nõutud ühes minuga sellekohast suurt riitlist organisatsiooni.

Berliini ajakirjanduse ja Berliinis olewate prowintfilehtede asemikkudega faks korda nädalas peetawatest mõitwahuhtudest wõtsid peale sõja ajakirjanduse-ameeti asemikkude oja ka merestaabi ja kõigi teiste riigiametite wolinikud, kuid sellega jõuti ainult osalt ajakirjanduse tarwidusi täita. Sellepärast korraldati ajutiselt riigiametikohtade asemikkude poolt prowintfilehteledele siin ja seal riigis kõned.

Sõja ajakirjanduse-ameeti üks tähtsatest ülesannetest oli erapooletute ja waenuliste riikide ajakirjanduse tundmaõppimine.

Sõjawäljal omandasid wäelehed kord korralt ifka suurema tähenduse. Nendele materjali muretsemist toimetas wälja-ajakirjanduse-büroo, mis wäljawäe peastaabi juures asus ja mis ka kodumaa wäikematele ja keskmistele lehtedele teateid saatis Saksa ohwitseride ja soldatite wägitiõde üle.

Okupeeritud Prantsusmaal sõjawangide laagris tõttas „Gazette des Ardennes“ filmapiiswalt ja leidis oma usaldatawuse ja õigluse poolest ka wastaste juures austamist ja lugupidamist. Niisama tublina esines ka sõjaministeeriumi juhtimisel ilmuv wenekeelne „Wene Teataja“.

Suuremate Saksa päewalehede kirjasaatjad ühinesid sõja ajakirjanduse-porteris läänes ja idas, kus neile, niipalju kui sõjaline seisukord lubas, isiklikku wabadust alale jättes, wõimalikult ruttu ja laialt uuemad sündmused teada anti. Staapide ja sõjawäe elust wõtsid nad lubatud piirides osa.

Selle kõrwal seisid nimekad sõjaasjatundjad, kes sõjapidamist kõrgest wahitornist waatlesid.

Sõja ajakirjanduse-ameeti juures asuw ülem tsensuribüroo pidi walwama kodumaa ajakirjanduse järele ja ka filmas pidama ülema wäejuhatusel poolt maksima pandud tsensurimäärusid. Ühes sellega seisis ta ühenduses ka ajakirjanduse walitsustega okupeeritud maades. Lepinglaste ajakirjanduse juhatusetega püüdis ta aegajalt ühist tegewuskawa korraldada.

Ülema wäejuhatusel tsensurimäärused puutusid kõike, mis sõjapidamisele wõis kahju tuua. Selles olidki ka piirid. Selle kõrwal toimetas ülem tsensuriamet riigiametikohtadelt wäljaantud juhtnõõrid sõjawäekäsitajatele kodumaal. See sünnitas raskeid arusaamatusi ja põhjendamata käsituse. Mitu korda on jnhtunud, et sõjawäe käsitajad ülema sõjatsensuri poolt wälja antud määrused riigiametikohtadele edasi läkitasid ja ülema wäejuhatusel poliitilised tsensurijuhtnõõrid cwaldasid, mis nende wastu muudugi pahameelt sünnitas. Ajakirjanduse walwuse teostasid sõjawäekäsitajad, mitte ülem tsensuriamet. Wäeülemkäsitajale (sõjaministrile) andis ta sellekohasel nõudmisel luba oma heaksarwamist awaldada ja teatas talle neisi juhtumistest, mis tema järewalwust ehk tarwitasid. Nõnda polnud ülemal wäejuhatusel wõimalik otsusteed mõne ajalehe peale mõjuda, ta wõis ainult riigivalitsuse, iseäranis sõjaministeeriumi, tungiwail kordil ka asendralfomandode tähelepanu selle peale juhtida,

kui ta arwas, et ühe wõi teise lehe teguwis sõjapidamisele kahju löi.

Seaduslikult poliitilist tsensuri ei olnud. See oli ekslik ja segaw. Walitsus ise pööras sagedasti ülema tsensuriameti poole, et ühes wõi teises mõttes määrused wälja antaks. Kui ma selgema pilgu asjaajamisesse olin saanud heita, astusin ma selle wastu wälja, et sõjatsensuri nõnda tarwitataks, ja keelasin seda ära.

Ülemtsensuri asetamine ülema wäejuhatusel alla polnud õnnelik korraldus. See sünnis sõja algul peastaabi eneseabi tagajärjel. Iga tsensur sünnitab pahameelt; see pidi seda suuremaks kaswama, mida enam rahundumise maad wõttis ja sisepoliitika woolud end takistatuna tundsid. Ülem wäejuhatus kannatas selle all. 1916. a. sügisel, kus kõigi kodumaa sõjawäeasutuste ülemaks sõjawäe-ülemkäsitaja nimetati, wabanestin mina teatud määral kohustest ajakirjanduse wastu. Kahjuks ei wõtnud sõjaminister 1917. a. ülemtsensuri oma alla.

Meie lepinglaste juures oli ajakirjandus kindlamalt walitsuse ohjes kui meil. Kuid Bulgaarias ja Türgis polnud tal seda tähendust nagu Saksamaal ja Austria-Ungaris. Lepinglaste juures tarwitati ka walju poliitilist tsensuri.

Austria-Ungaris ei teinud walitsus sõjameeleolu tõstmiseks midagi ja ei lastnud rahwaid end tege wuseks korraldada. Oma wiimases wõitluses ole mise eest polnud kskiski walitsused sugugi oma rahwaste juhid.

Bulgaarlaste ja türklaste meeleolud awalbusid wähe, siiski Bulgaarias hulga rohkem kui Türgimaal. Ka Bulgaarias ei suutnud walitsus rahwast juhtida.

Iseäranis piinlikult pidi see mõjuma, kui wäga ebakitwast lepinglaste ajakirjanduses Saksamaast räägiti. Meie niebelunglik truudus polnud tõesti paljas sõna. Wõeral pinnal walatud Saksa weri oleks pidanud wähemalt tunnistust leidma. Ma pöörasin sagedasti lepinglaste wäejuhatusel poole. Kõpuks läks ooberstleitnandil Nicolail korda wähemalt selles kokku leppida, et lepinglaste ajakirjandus sõjalisi teateid awalbas, misläbi ebaseisukord pisut paraneb. Ka lepinglaste ajakirjanikkude reisiid pidid selgitawalt mõjuma, kuid ei muutnud palju oluforda.

Ka selles asjas puudus meie walitsusel läbilõõw teguwõim. Ta oleks pidanud lepinglaste maal suurewiihiliselt selgitustööd tegema, et sellega ka pärast sõdagi isamaale kasu tuua.

Sõjawäelisk wäljamaa propaganda korraldas omale lepinglaste riikes aegamööda abikontorid.

VIII.

Hea propaganda peab poliitiliste ideasjade arenemisele kaugule ette jõudma. Ta peab poliitikas sammu määraks olema ja peab maailma arwamist worminima, ilma et see ise seda teaks. Enne seda, kui poliitilised mõtted teoks muudetakse, peab ilmale selgeks tegema, et see paratamata tarwilik ja kõlbli selt õigustatud on. Kätte püütaw peab kui iseenesest mõistetaw psühholoogiline järeldus tunduma. Wäljaspool ei tarwitanud meie propagandat ja tundsineteda waewalt, ehk küll sisemaal teatud isikute wastu wäga osawasti wõideldi. Meie poliitilised eesmärgid ja otsused mõjusid sagedasti hoolimatult ja tüfati, sest et nad ilmale üllatawalt ootamata esitati. Suurewiihilise ja ettenägewa propagandaga oleks sellest mängiwalt mööda peasenud.

Meil puudus siin tahtmine juba rahuajal ja ka tegelik alus. Meil polnud ilmatelegrafi kaabelite ja sädefõnajaamade võrguga. Kaised siin abi muretseda polnud veel toeks saanud. Meil puudus juhtiv rahvuslike alusega ajaleht, mille mõju välismaal ja tähendus sse-naal nii suur oleks, nagu „Times'il“ Inglismaal, „Temps'il“ Prantsusmaal ja „Nowoje Wremjal“ Wenemaal. Kõik need kolm lehte seisid kindlalt toonitatud rahvuslikel pinnal. Lehed, kust väljamaa Sakjamaa kohta teateid sai, asutasid internatsionalismi, seadsid oma põhimõtteid walitusewiisile wastuoluse ja andsid Saksa mõlemisest, olemusest ja oludest ühefülgset kujutatud ja wale pildi.

Oleks pidanud propagandas püüdma tagant järele seda ära teha, mis waremalt tegemata jäetud, oleks pidanud wõitlust algama waenlase frondi wastu kodumaal ja weelalust sõda, mis warsti oisustati, kõige terawamal kujul teostama. Meie ei tohtinud loobuda waenlase lihasse lõikawatest sõjaabinõudest.

Juhtivate isikutega peetud arutustest mõistsin ma, kui wäga wähe ka nüüd sõja ajal propaganda tarwidust mõisteti, milles töötatasse elujõuliste mõtetega, wõites hulke oma poole. Walitus watas loult ja kaheldes selle peale. Ikka weel ei mõistnud ta propaganda loomu. Ta lükkati tagasi, sest teda peeti karjuwaks, kuna aga õige propaganda just selles seisab, et tema olemasolu ei mä gatagi: ta töötab mürata. Nähtawasti oma wõimetust tundes arwas walitus, et waenlase propagandale wastuwõitlusesse astumine on lootuseta ettewõte. Selle arusaamisega wõi sõnadega: „Meie asi on hea, meil pole kaitsjata waja“, ei saadud edasi, meil oli küllalt põhjust lõpuks ometi tegemusesse astuda ja endid mitte ainult kindlalt kaitseda, waid ka pealetungimisele üle minna. Ainult nõnda olek me wõinud waenlase e sedasama teha, mis tema meile tegi ja oleksime wõinud end wägewas rahwaste heitlemises jalul hoida.

Ulemasse wäejuhatusesse astudes leidsin wäga puudulikud korraldused eest, nad ei olnud propagandaorganisatsioonide nime wäärt.

Erzbergeri büroo jätan ma tähelepanekuta, sest tema tegewust ei tunne ma. Pärast lõpetas ta oma olemasolu.

1916. a. suwel esines ülem wäejuhatus riigiwalitsusele nõudega, et propagandaks kindel korraldus loodaks. Paljude wastuseismistega — iseäranis wälisministeeriumi poolt — wõideldes seati sellekohane sõjawäeasutus juulitus sisse.

Selle puhtsõjaliste ülesannete tarwis asutatud osakonna kõrwal mõtles wälisministeerium ka poliitilise ja majanduslike propaganda heaks sammusi astuda. Ainult selle oletusega oli wäljawäe peastaabi ülem nimetatud sõjawäelise osakonna loonud. Kõik kolm osakonda pidid wälisministeeriumi ühise juhatusel all suurewõimulist aktiivset propagandat ajama, mis liitriikide propagandale wastu pidi astuma ja pealetungimisele üle minema, mitte aga ainult waenlaste walepropaganda wastu nõrga kaitsmisega rahulduma. Kahjuks piirdus wälisministeeriumi propaganda ainult wastawa tegewusega ajakirjanduses ja lendlehtede wäljaandmisega, misjuures peajaslikult ainult waleteateid ümber lükkati, poliitilisi sündmusi walgustati ja waenlaste nõrkusid oma kasuks tarwitati. See oli ilk palawale kiwile ja tal polnud mingit tähendust.

Sõjawäelises osakonnas wälisministeeriumi juures lõi ooberst v. Haeften aegamööda suure organisatsioon. Ta kuulus ülema wäejuhatusel alla, sai aga nõutawad summad peajaslikult wälisministeeriumilt, mispärast sellel õigus oli juhtnõõride wäljaandmisel ja kaalumisel kaasa rääkida, seda õigust ei tarwitanud wälisministeerium kunagi.

Ooberst v. Haeften on waimlikult kõrgelseisew ja palawa isamaa armastusega täidetud ohwitser, kes kõigest, mis ta puutub, oma ideaalse hooga kihutatud tööjõu läbi imbutab ja kel on anne ehitada ning kaastöölisti kaasa kiskuda. See, mis tehti, oli peajaslikult tema enda ja ta kaastööliste teenus.

Sõna ja pildiga, kõige pealt filmiga püüdis ooberst v. Haeften erapooletul wäljamal pinda wõita.

Suupropaganda peale pandi kõige suuremat rõhku. Teadete suurt suhu edastandmine on kõige parem, sest ta on kõige hõlpsalt läbi. Mitte on korraga omal paigal ja keegi ei tea, kust ta tuleb.

Pilt- ja filmpropaganda edendamiseks loodi graafiline osakond, pildi- ja filmiamet, pärastpoole üleilmne filmi aktsiaselts. Film on rahwale kaswatabinduks, sellena tahtis v. Haeften teda ka pärast sõda tarwitada, tema sõjaorganisatsioon wõttis seda arwesse. Pilt ja film niisama ka graafilised kujutused plakatitena mõjuwad tungiwamalt ja koondatumalt kui kirjutatud sõna ja sellepärast on neil ka laiemal hulgal peale suurem mõju.

Sellega ühenduses seisis propaganda lehtedes telegrafi, sädefõna ja kirjasaatjate kaudu, niisama ka lendlehtede wäljaandmine ja kõnepidamine ühes töötamisega erapooletus sõjaajakirjanduse-korteris. Ooberst v. Haeften püüdis kõige pealt kirjõnnumite kaudu meile waenuliku erapooletu wäljamaa ajakirjanduse peafeseda.

Ka kunstipropagandat aeti. Selles tegime ehk liigagi. Wälisministeerium pidas seda iseäranis tähtsaks ja oli ka warem selles tegutsenud.

Propaganda teostajateks olid ooberst v. Haeftenil erapooletute maade saatkondade juures, lepinglaste riikides ja ka okupeeritud maades idas sõjawäelised abiasutused, mille ülesandeks oli keskajutuse poolt antud materjali kohalikkudele oludele wastawalt ümber töötada ja laiasti laotada. Nad töötasid saadikuga lähedas ühenduses.

Oli täiesti wõimata, et ooberst v. Haeften suudaks seda heaks teha, mis pidi rahu- ja sõja-aastail hooletusesse jätud, ja et ta suudaks erapooletute maade waenulikule propagandale ja tema mõjul arenenud waimule wastu astuda, waenulikule wäljamaale sisetungimisest rääkimata. Inglismaa ja Ameerika meretagune seisukoht tegi seda wõimatuks. Prantsusmaale peasemiseks olid wärawateks Schweits ja Hispaania; aga Hispaaniasse ei peasenud me. Nõnda jäi siis ainult lühike Schweitsi piir ka Itaaliasse.

Waewalt suuts Saksa propaganda end jalul hoida; tema tegewus oli, kõige waewa peale waatamata, ülesande suurusega nõrrelde puudulik. Meie ei peasenud waenulistele rahwastele mõjuwalt ligi. Tegew sõjatahtmisele to raw walitus lämmatas seal armuta iga nõrgema ja õrnema tundmuse ning iga awalduse rahu kasuks, iseäranis kui mõeldi „lepperahu“.

Ka erapooletul wäljamaal ja lepinguriikes ei saawutanud me suuremaid tagajärgi.

Püüdsime propagandat ka waenlase wäeliinil tarwitada. Jõas oli wänelane ise oma õnnetuse sepp, meie tegewusel oli seal kõrwaline tähendus. Eäanes polnud waenlase wäe meeoleolu weel kodumaa meeoleolu poolt ette walmistatud, sellepärast ei saawutanud ka me.e poolt aegajalt katsetud propaganda mingit edu.

Hoopis teifiti oleks lugu olnud, kui ooberst v. Haesteni selja taga oleks seisnud riigikantsler oma kõrge ametiwõimuga ja tugewa talitamisega. Sage-dasti palusin teda, midagi terwet, ümargust luua. Saksa riiklik propaganda-amet oli juba paratamata tarwiduseks muutunud. Ma panin selle peale seda rohkem rõhku, et riigimeeste seletuste kaudu toime-tatud propaganda ikka mõjuwamana esines. Lord Northcliffe ei ekinud, kui ta kinnitas, et Inglise riigimehe kõne on 20.000 naela wäärt, 50.000 naela, kui sakslased ta ära trükiwad, ja 100.000 naela, kui nad tema peale ei wasta. Waenlaste riigimeeste seletuste rahesaju peale ei leitud meil mõjuwat tagasi-tõrjumist, weel wähem mõtleksime seda lämmatada. Seda wõitlust ei wõinud wälisministeeriumi juures olew sõjawäeline afutus mitte korraldada, sedr oleks wõinud ainult mõni riiklik afutus, millel iseäraline autoriteet. Eõpuks, 1918. a. augustis, astuti selles fihis wäike samm, loodi miski ebatäielik; pealegi oli see — liig hilja!

Niisugusel oludel polnud lootat, et Saksamaa ja Austria-Ungari propaganda pinnal ühifelt oleksid wõinud wälja astuda, nagu seda liitriigid eeskujuli ult tegid. Meie nägime kõiges „fise“ asja, mis puutus ainult meid wõi Austria-Ungari, kuna me selle asemel oleksime pidanud mõistma, et meie oleme üks koha, mille wastu waenlane oma ähwardawa käe häwi-tawaks löögiks tõstnud.

Sõjawägi ei leidnud propagandas omale tugewat, kodumaalt laialifa unewat kaaswõitlejat. Kuna Saksa wäed lahinguwäljal wõidurikkalt wõitlesid, äpardas Saksamaa wõitlus waenulikkude rahwaste waimu wastu. (Järgneb.)

2. jalawäe polk.

21. novembril f. a. pühitfes 2. jalawäe polk oma teift aastapäewa. Sel päewal 1918. aastal pandi Wanemuise külmaz ja pimedas fergliruumis 2. Tartu jalawäe polgule alus. Samal päewal awaldati esimene päewakäst polgule. Polgu ülemaks oli määratud endine 2. polgu ülem, enne Saksa okupatsiooni, polkownik Johan Unt (praegune sõjaringtonna ülem), kes omale abjutandiks wõttis energilise leitnandi Johan Järveri (praegune sõjaringtonna scabiülem kapteni auasties).

Sel ajal algas ka Narwa juures enam-laste walgumine Eestiwaale. Tarwis oli kiirelt jõudusid kogu wõtta, et enamlaste lawiini Eesti-maa fiste langemist talistada. Selleks oli tarwis mehi, sõjariistu, leiba ja warustust, kuid sakslased, kes weel ikka wõimul püfifid, katfusid wime filmopilguni talistust fteha, iseäranis Tartus ja Wõrus. Weeti iga-sugust warustust wõtja, meid jäeti paljoste kätga täiesti saotuse hoolde. Paljudel kadus juba lootus Eesti peosta fissewalguwa kommunismi hädaohust. Siis astusid kogu need, kes weel polnud ustu Eesti jõusse kaotanud; kuid neid oli esialgu wäike kätutäis,

kes otsustasid ennem auga furra, kui wõera wõimu alla anduda.

Suure energiaga koguti warustust kogu, warustati mehi ja saadeti liinile waenlase wastu. Kuid kõigist jõupingutustest hoolimata läks waenlasele fiiski tora läbi murda frondisti, mis Wulaf-Walahomifski meeste kaitsta oli määratud, kes aga ilma kellegile teatamata oma feisukohtadelt lahkusid. Selle järeldusel oli ka 2. Tartu jalawäe polk sunnitud 21. detf. 1918. aastal Tartust lahutama, et asuda uutele positsioonidele. Tartut kaitsta ei suudetud, sest selleks olid meie jõud weel liig nõrgad. Loidus ja usupuudus oma jõusse olid siin peafüüdlused. Mehed joo'fid laiali ja läffid enam-laste poole üle. Kõik, mis teha wõis, tehti. Aidu juures ajuti uutele feisukohtadele kätputäie meestega. Siin otus-tati hammugi mitte enam taganeda, waid ennem furra. Ka leitnant Ruperianow, kes 20 kaitseleitlasega ühes 2. jalawäe polguga Tartust lahkus, asus Puurmanni mõisa, kus ka Partisaanide pataljonile alus pandi. Aidu ümbruses pani 2. jalawäe polk enamlaste ebasit-tungimise seisma. Peeti ägedaid lahinguid, kus waen-lase mitmefordsele ülekaalule wastu tuli panna. Kõigist waenlase jõupingutustest hoolimata jäi ikkogi wõit-fes 2. jalawäe polk, see tartlaste walulaps raskeil päewil, selle sündimise hälli juure juba warakult waenlane meriste kättega asus, et meid ära häwitada. —

Eõega peab ütleva, et 2. jalawäe polk on sündinud waenuwäljal keset kuulide rahet ja wingumist. Rogu wabadusjõja aja on 2. jalawäe polk pidanud waenuwäljal wiibima, ei ole tal ifegi tora läinud oma afutamise päewa pidulikult mälestada, nagu seda teised wäeolad teewad. Minewal (1919) aastal, just liho-wõttepäha laupäewal, tuli polk paariks päewaks Wõrussa puhkusele, et wühad rahulifelt ära pühitse-da ja wähe hinge tagasi tõmmata. Kuid ei saadud dieti korterisse asuda, kui käst tuli, esimesel pühäl wära hommitu teele minna ja waenlase ebasitungimist, Wõru peale seisma panna. Lahinguteft wäsinud sõ-mehed marsifid „Porilaste“ marsfi helidel Wõrust wälja selle teadmisega, et kohusetunne ifamaa wastu seda nõuab. — Pereri ja Munamäe ümbruskonnas peeti õõd kui päewad ägedaid lahinguid, kus 2. jala-wäe polk ennasifalgawalt wõitles waenlase palju suurema ülekaalu wastu. Polgu kangelastegudest kõne-lemad need üle paarifaja kintakese, mida ehivad lihtsad ristitfeseid. Kuid wäga imelikuna paistab, et ojaloh-tedest Wabaduse Risti kangelaste nimesid luge-des wäga harwa mõne 2. jalawäe polgu mehe nime leiab, kes ka selle õnne osalifeks on saanud, mis nii mitmele wäeolale matiga jagatud. Kas siis tõesti ka 2. jala-wäe polgu meeste teenused ei jõuaks lunastada rohkem ristitfesi? Olen kindel, et 2. jalawäe polgu meestel igatfust ristide järele ei ole, neil on ifegi üle paarifoja ifusa walge ristitfese — kuid meeste teenused tuleb fiiski diglaselt hinnata. See olgu meie wäeüle-matel ja walitfufel teada.

Efimest aastapäewa pühitfes polk waitfekt ilma pidustuseta Lätwia pinnal liinil olles. Teise aasta-päewa pühitfemine sündis kodupinnal weel waitfemalt, sest polk wiibib piirivalwes, nii et ühifelt seda tähtsat päewa polgu ajalooš mälestada wõimalik ei olnud. Kuid fiiski mälestati kangelasi, kes manalas puhkawad ja ifamaa raskeil päewil oma kõgeallima — elu — ifamaa altarile kandsid, meie parema tulewiku eest kõite andes, mis neil anda oli, esiwannemate püüetesi truit finni pidades.

Puhake rahus, Kalevi pojad! 2. jalaväe poll, kui üks wahwamatest wõitlejatest rahwa paleuse eest, wõs oma sündimise päewa rahuldatud tundega mälestaba. Suur töö on korda saadetud, kurwa 700-aastase orjapõlwe üle on wabaduse tiired loitma löönud. Eesti on iseseiswaks riigiks saanud Euroopa rahwaste peres.

Eesti! Sa seijad lootusrikka tulewiku ees, kuid ära unusta oma kangelasi, kes su mullapõues puhkawad.

Nende mälestus olgu meile kustumata.

K. P.

Segateated.

Sõdurite kodu.

Selluga juhitate sõjawäelaste tähelepanemist selle peale, et 23. novembrist s. a. on Tallinnas, Suur Tartu m. nr. 64, arwatud „Tallinna Garnisoni sõdurite kodu“ 50 korraliku woodiga ja puhta woodipesuga.

See on üks esimestest afutustest Tallinnas, kus kõik Tallinna sisseõiditwad sõjawäelased mofuta dömoja saawad ja „Sõdurite kodu“ einelanafti oma päewase komandeerimise rahaga (34 mrl. päewas) wõiwad süüti saada, s. o. hommiku kohwi leiwoga — 8 mrl., lõuna — 2 rooga 16 mrl., õhtusööb — 10 mrl.

„Sõdurite kodus“ on ka lugemise tuba (raamatukogu 249 köitsugu lugemise raamatuga), ajalehed sõjawäelastele lugemiseks, billardi, domino, damta,

male mängud; kaks korda nädalas saawad olema õpetlitud ja teaduslikud kõneditud ja ettelugemised. spordi harjutused; selleks on wõimlemise matt, wõimlemise ftange ja wihib, millega iga sõdur wõib harjutada ja sõbralikult lõbusalt aega mööda saata; laupäewi ja pühapäewiti on sõjawäe orkestri saatel köitsugu lõbustused. „Sõdurite Kodus“ on ka hea tiw-flower, mille tarwitamine köitide sõjawäelastele, kes mängida ostawad, waba on.

Soowitaw on, et need sõjawäelased, kellel annet muusikas wõi mõnes muus, Tallinna köites kohalises „Sõdurite Kodus“ ülesastustid ja wastawast soowist nädal aega enne Tallinna köitumist „Sõdurite Kodu“ wanemale teadustastid.

„Sõdurite Kodu“ awamine ja ühtlasi esimene pidu mitmesuguste lõbustustega saab olema 5. detsembril 1920. a. kell 6 p. l., millest köiti Tallinnas wiibiwaid sõjawäelasi palutatse osa wõtta.

Etiteadlasi, kellel kogemusi põllumajanduses, tehnikas wõi mõnes muus teaduslikus aines ja kellel aega, — palutatse „Sõdurite Kodus“ nende ainete üle sõjawäelastele loenguid korraldada, et sellega wõimalust anda meie noorte sõjawäelaste filmaringi laiendada. Seltstonda palutatse annetada raamatuid, mängufi jne. „Kodu“ heaks.

Wastutaw toimetaja: Kindralstaabi pollownik Tõrwand.
Wäljaandja: Sõjawägede staab.

Sõjawägede Staabi kirjastusel

ilmusid trükist:

Kuulipilduri käsiraamat

juhatus Maksimi, Lüüsi ja Kolti süsteemiliste kuulipildujate ning Madseni automaat-püssi tarwitajatele.

Hind 30 marka joonistustega ja 10 marka ilma joonistusteta.

Inglise wintpüssi kirjeldus.

(1914 a. algupära).

Hind 8 marka ühes joonistustega.

Saada sõjawäe trükikojast, Tallinn, Rütli tän. nr. 13.

